

SLOVENSKI GOSPODAR

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Izbija vsak četrtič in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 24 K, pol leta 12 K in za četrto leta 6 K. — Narobituz izven Jugoslavije 32 K. — Narobituz se pošilja na: Upravništvo „Slovenskega Gospodarja“ v Mariboru. — List se dopolnjuje do odpovedi. — Udje „Katoškega tiskovnega društva“ dobivajo list brez posebne naročnice. — Posamezni listi stanejo, če obsegajo 4 strani 40 vin., na 8 straneh 60 vin. — Uredništvo: Korotška cesta št. 5. — Rokopisi se ne vračajo. — Upravništvo: Korotška cesta št. 5, sprejema naročnice, inserate in reklame. Na inserate se plačuje od enostopne peščice za enkrat K 1'80. Za večkratne oglašbe primeren popust. V oddelku „Mala namizila“ stane beseda 50 vin. — Inserati se sprejemajo do torka opoldne. Nezaprite reklamacije so poštnine proste.

Komunisti in socialisti pogoreli.

V Nemški Avstriji so bile 18. oktobra volitve v državni zbor, pri katerih je bilo izvoljenih 160 poslancev. Komunisti niso dobili niti enega poslanca. Se lansko leto so hoteli s pomočjo ogrskih komunistov upeljati v Avstriji komunistično republiko, upeljali pa so jo tako, da jim je vse avstrijsko ljudstvo, ki ga je šest milijonov, z gnusom obrnilo hrbet. Vsem dvamilijonskem mestu Dunaju, kjer se vendar nabere precej dvomljivih ljudi, so dobili samo 14 tisoč glasov. Vseh skupaj pa niso spravili niti 15 tisoč glasov skupaj. Komunisti so silno pobiti, saj celo njihovi lastni pristasi niso vsi glasovali za komunistično stranko. Dobili so namreč pri volitvah manj glasov, kakor imajo v svojih organizacijah članov.

Ravnotako so socialni demokratje izgubili pri volitvah 7 poslancev. Med 160 poslanci jih imajo socialni demokratje samo 62. Po razpadu Avstrije so oni prevzeli vlado. Mnogi so tedaj volili socialiste zato, ker so najbolj kričali zoper tiste, ki so bili krivi vojske in obljubljali, da bodo ozdravili vse rane,

ki jih je zasekala vojska. Teh obljub pa niso uresničili, državno gospodarstvo je slo navzdol. To se je posebno jasno videlo na Dunaju, kjer so prevzeli dobro gospodarstvo, pa so sedaj popolnoma zavozili. Delavstvo so sicer ščuvali, a zadovoljili ga niso, kapitalističnega verižništva in draginje niso omejili. Na Dunaju je raslo bogastvo Judov, verižnikov in navijalcev cen, delavstvo pa je stradalo. Ljudstvo je na lastni koži občutilo, kaka so tista nebesa, ki so mu leta in leta obljubljali socialni demokratje, pa jih zdaj, ko so na vladi, ljudstvu ne morejo dati!

Pri nas hočejo komunisti in socialni demokratje zvesti zlasti naše kmetstvo in ljudstvo, da voli z njihovo stranko. Nemška Avstrija nas uči! Pa tudi v Jugoslaviji smo videli, da socialistični voditelji znajo napraviti nebesa sicer sebi (Kristan milijonar, Korač nekdanji čevljarški mojster ravnotako), ljudstvo pa poznajo samo tedaj, kadar ga je treba našantati, sicer pa je pustijo stradati, kakor njihovi nemški tovariši v Avstriji.

ko se ji je pridružila čudna zmes: liberalci, na Kranjskem šušterščijanci, na Štajerskem nemurji, povsod pa dosti tistih, ki so na duši trpeli škodo radi vojske. Ni gledala na to, ali je kdo značajan, ali je mož-poštenjak, na katerega bi kmet lahko zaupal, in ni gledala na to, ali je sposoben za delo, ki mu ga izroča.

Tretjič: Hotela je baje odpraviti prepir med kmeti. A zakaj je potem nastopala bolj s palico kot z besedo?

Četrtič: Naravnost vnebovpijočo krivico pa dela Samostojna ves čas slovenski duhovščini. Zmerja jo z inkvizitorji, jezuiti: posmehljivo pravi: gospoda v talarju; duhovščina da je kmeta trdo v pesteh držala, da je na njegove stroške samo dobro živila in ga najgrše zlorabljala. Kakšne krivice so to! Kje je pa vendar tisto bogastvo duhovnikov? Prodajte najrevnejšo bajto in kar spada k njej, pa boste videli, da ima bajtar, kaj šele kmet, toliko lastnega, kakor župnik! In kateri duhovniki, ki so bili naši politiki, se oškodovali kmeta? Morda Žičkar, Gregorec, Krek, Korošec, Hohnjec, Smodej? Na eni strani pravite, da kaj bi se mešal duhovnik v politiko, na drugi strani pa jim očitete, da ne storijo dovolj. Ljudje božji, povejte, kdaj vam bo prav?

Med tem pa, ko so pravili članom Kmetke zv., da so backi, ki se dajo voditi za nos; so na drugi vedno želeli, da bi jih duhovniki podpirali. Med tem, ko bi morali svojo pozornost obrniti proti socialnim demokratom, so pa le preganjali Kmetko zvezo. Med tem, ko se duhovnike surovo napadali, jih pa že spet vabijo: „Tudi vi, duševni delavci, učitelji in duhovniki, se nam pridružite! Ne ovirajte nas, ampak pomagajte nam! Naša sreča — vaša sreča! Če boste vi nas spoštovali, bomo tudi mi vas. Če nam boste pa nasprotovali, se bomo proti vam borili ter vseeno dosegli svoje namene.“ Tako piše „Kmetijski list“ dne 16. septembra t. l. Ubogi učitelji in zlasti duhovniki! Na eni strani pravijo, da hočejo biti samostojni, na drugi jih zopet kličejo!

Z eno besedo: Samostojna je stranka brez načel, brez pravega, enotnega programa. Kruto se sežal že pri prvih volitvah usoda maščuje nad njo. Za državni zbor ne more spraviti skupaj kandidatov. Če

Proč z vero v Samostojno!

Zakaj se je sploh pojavila pri nas Samostojna? Rekli so, da zato, ker še ni bilo nobene stranke, ki bi res zastopala kmetstvo. Liberalna stranka, so rekli, je stranka mestne gospode. Tudi Slovenska ljudska stranka ali Slovenska kmetka zveza jim ni bila po volji, češ, da je ne vodijo kmetje, ampak duhovniki. Po njihovem nazoru bi imele pravico do obstanka le socialnodemokratska stranka, ki je stranka tovarniškega delavstva, in pa njihova, Kmetijska stranka, ali bolje: Poljedelska stranka. Silno hudi se bili na liberalce in klerikalce, advokate in duhovnike. Kmete so učili tako-le: „S tem, da podpiraš gosposke politične stranke, daješ sam gospodi bič v roke, s katerim te tepe.“

Program Samostojne pa obsega toliko usodnih zmoči in ta stranka je storila takoj od začetka toliko težkih napak, da je bila že tedaj zapisana razpadu.

Prva zmoča je ta, da nima smisla za kulturna in politična vprašanja, ampak se dela, kakor da bi se v državnem zboru govorilo le o gospodarstvu. Njen program bi bil morda dober za Kmetko zbornico, a ne pa za naš državni zbor. Njeni voditelji bi morda bili za Kmetijsko družbo, ne pa za parlament. S tem, da je kmeta postavila drugim stanovom v nasprotje, je dala najnevarnejše orožje v roke socialnim demokratom, pahnila od sebe obrtnike, trgovce, vse izobražence in v doglednem času tudi vse tiste, ki nimajo posestev.

Drugič: Samostojna je rekla, da bodo žulji pogoj za sprejem. Pozneje je sprejela tudi takozvane strokovnjake. Njej je torej vseeno, ali si bil poprej preganjan Slovenec ali neznačajan nemškutar, ali si veren ali neveren, če le praviš, da si kmet ali kmetijski strokovnjak, pa si dober za vodilna mesta. Ta-

zijske oblasti do armijske oblasti, je mogoče računati v dveh mescih. — Glede časopisov: Izkazalo se je, da so res nekateri komandirji prepovedali vojakom čitati in dobavati slovenske časopise. Naš major je odločno rekel, da je taka prepoved samovoljna in ni-kjer utemeljena in tudi v vojaškem „Pravilu službe“ ne stoji nikjer o kaki prepovedi čitanja časopisov. Mišlim, da so merodajni faktorji v vojaških zadevah storili potrebne korake, kajti vidi se, da veje povsem drugi veter.

O propozcu.

V stari Avstriji se je za državnozbornske volitve država razdelila v več manjših volilnih okrajev, ki so si izvolili vsak svojega poslanca. Tako je bila Spodnještajerska leta 1911 razdeljena v 7 volilnih okrajev (Maribor levi breg, Maribor desni breg, Ptuj, Kozje, Celje, Brežice, Slovenjgradec). V vsakem okraju je bil izvoljen samo eden poslanec in sicer tisti, ki je dobil v svojem okraju več ko polovico ali vsaj največ oddanih veljavnih glasov. Na ta način je bilo leta 1911 na Spodnještajerskem za državni zbor izvoljenih vseh 7 kandidatov Kmetke zveze, kar so kandidirali Kmetke zveze dobili vsak v svojem okraju nad polovico glasov. Tako se vršijo še zdaj volitve pri kmetijskih podračnicah.

Bodoče volitve 28. novembra pa se ne bodo vršile več tako, ampak po propozcu. Pri propozcijskih volitvah se država razdeli v večje volilne okraje ali okrožja tako, da pride na vsak volilni okraj po več poslancev. N. pr. tvori pri nas cela Spodnještajerska s Prekmurjem in delom Koroške eno samo volilno okrožje, v katerem bo izvoljenih 21 poslancev. Pri propozcijskih volitvah seveda tudi ne more nastopiti kak kandidat sam zase, kakor je bilo to prej mogoče, ampak pridejo v poštev le stranke. Stranke postavljajo svoje kandidate. V našem štajersko-prekmur-

LISTER.

M. A.: Dva komunisti.

(Preresnična povest).

Bila sta dva dečka. Jakec in Janezek, Jakec je bil šest let star in Janezek tudi.

Jakec je imel lep kos potice, tri svetle desetice in oster nožek. Janezek pa nič.

Tedaj je rekel Janezek Jakecu: „Jakec, če bi jaz imel toliko potice, tri desetice in nožek, veš, ti pa nič, veš, čisto gotovo, jaz bi dal tebi toliko potice, dve desetici, pa še nož bi ti dal, če bi me prosil.“

Jakec Janezka ni nič slišal. Janezek je povedal Jakecu še enkrat in še bolj glasno, kaj bi mu dal, če bi imel.

Jakec pa je le tiho bil. Potem je pa dejal v žep desetice in nož in je na vso moč bežal domov.

Potem sta Jakec in Janezek jedla kruh in žganje in zelje in krompir in pila vodo, včasih tudi vino veliko let.

Potem sta bila velika Jaka in Janez.

Ko je minila vojska, sta korakala po cesti dva možaka. Bila sta Jaka in Janez in šla sta s komunističnega shoda domov.

Tedaj je rekel Jaka Janezu: „Janez, če bi ti imel dve kočiji, in jaz nobene, ali bi mi eno dal?“ — „Zakaj ne, saj bi se sam lahko v drugi vozil!“

„Janez, in če bi ti imel dva konja, jaz pa nobenega, ali bi enega meni dal?“ — „Seveda, saj bi eden še meni ostal, da se vozim z njim!“

Jaka je vprašal tretjič: „Janez, pa če bi ti imel dva prašiča, jaz pa nobenega, ali bi dal meni enega?“

Janez ni imel kočije ne konja, prašiča pa je res imel dva in Jaka nobenega.

Zato Janez zdaj ni ničesar več odgovoril. In Jaka prašiča ni dobil, in ga od komunistov ne bo nikdar. Pa tudi druge reči ne.

Koga naj poslušamo? Tiste in ljudi, ki le strasti podžigajo, ali pa tistega, ki je rekel: „Dajte, in se vam bo dalo! Blagor usmiljenim!“

Vojaške razmere v Srbiji se boljšajo.

Od slovenskega vojaka v Knjaževcu smo prejeli pismo, ki spričuje, da so se vojaške razmere v Srbiji že boljšale in da trdemu postopanju z našimi vojniki ni toliko kriva vojaška uprava, ampak bolj posamezni oficirji. Med drugim piše: „Našim fantom se razmeroma dobro godi, izgledajo boljše kot so prišli od doma, o kakem slabem ravnanju, kakor se je gojilo v Zajčarju, ni tukaj govora in tudi nisem opazil, kar sem tukaj. Komandant je Hrvat, drugi častniki večinoma vsi „prečani“ (tostran Save). Zelezna disciplina, ki vlada tu, vpliva dobro. Surovost in breznačajnost, ki se je lansko leto opazovala pri marsikaterih vojaki v Mariboru, te ni tukaj, tudi še ni bil nobeden kaznovan zaradi kakšnega disciplinarnega prestopka. Seveda ni vsega, kar bi po srbskih predpisih moralo biti, pa vojaška uprava dela za boljšanje razmer, počasi; pomisliti se mora, da so bile v vojnem času vse vojašnice od Bulgarov opustošene. Dogodki, o katerih poročajo iz Zajčarja so sicer neresničeni, pa naj se smatrajo kot nedostatkost posameznih vojaških nerodnežev. Kjer vlada v vojaštvu disciplina, posebno v sedanjem času, je vojaštvo državni opora, drugače pa naravnost nevarno. V drugem oziru moram omeniti o vojaški upravi, da dela zelo nerodno in staroversko, piše veliko, spravlja akte v arhive, napravi malo in končno ni nobenega uspeha ali pa zaspil. Če mora človek v kaki zadevi pri čakovati kake rešitve, recimo od armijske oblasti: predno prehodi svojo službeno pot prek polka, divi-

